DYSLEKSI NORGE

ExtraStiftelsen
Helse og Rehabilitering

Dysleksi og mangfold

Prosjektet er støttet av EXTRA-stilftelsen Helse og Rehabilitering



Prosjektrapportering

Forord

I denne rapporten beskrives arbeidet med å skrive en brosjyre om rettigheter i grunnskolen på norsk, og få den oversatt til 9 språk utenom norsk. Her beskrives også arbeidet med å danne et ressursnettverk for gruppen. Oppnådde resultater, og forventet videreføring.

Sammendrag

Som tospråklig dyslektiker kan det være vanskelig å orientere seg i hjelpen som finnes. Dysleksi Norge ønsket med dette prosjektet å tilby hjelp til barn med minoritetsbakgrunn og lese- og skrivevansker, gjennom å tilgjengeliggjøre informasjon for deres foreldre, på de mest talte språkene i norge utenom norsk Vi ønsket også å skape et ressursnettverk. Det er ikke gitt hvilke språk vi skulle velge ut til oversettelse. Noen språkgrupper lærer seg norsk raskt, og noen språk favner flere språkgrupper f.eks. spansk og fransk. Brosjyrene ble oversatt til følgende språk: Polsk,Spansk, Urdu, Engelsk, Russisk, Somali, Tyrkisk, Fransk og Tamil. Vi startet jobben med å danne et ressursnettverk, ved å invitere til temakveld. Målet var å kartlegge behov. Seniorrådgiver Binh Nguyen fra IMDI ble invitert til å holde et innlegg. Til tross for mange markedsføringstiltak i forkant var det dessverre ingen som kom til møtet. Det er vanskelig å få deltagere til temakvelder som dette. Ofte må man kjenne brukerne personlig, og bruke mye tid på å ringe rundt. Vi valgte derfor å "snu". Vi måtte ut til målgruppen, fremfor å få målgruppen til oss. Vi deltok på "Møteplassen 2010" som var en dialogkonferanse om organisasjoners kontakt med minoritetsgrupper. I tillegg til å knytte kontakter med mange minoritesorganisasjoner, lærte vi mye om hvordan man kan være en inkluderende og åpen organisasjon for minoriteter.

Dysleksi Norge er fornøyde med de resultatene prosjektet har gitt oss. Vi har produsert gode brosjyrer, og lært mye. Vi har ikke lyktes med å ha faste temakvelder, men vi har bedre forutetninger til å danne nettverk på sikt.

Dette har vi oppnådd: Vi har trykket opp brosjyren på 10 språk. Vi har tilgjengeliggjort brosjyren på Internett http://www.dysleksinorge.no/world-languages/. Vi har etablert kontakt med en rekke minoritetsorganisasjoner.

Vi ønsker å arbeide videre med å knytte kontakter. Vi ønsker også å arbeide mer med pressetiltak. Det er aktuelt for oss å oppdatere brosjyren med ytterligere informasjon om f.eks. muligheter. Det er også et langsiktig mål for oss å etablere landsdekkende kontaktpersoner for hvert språk. Vi vil også gå i dialog med biblioteker. Minoritetsspråklige er statistikkmessige hyppige bibliotekbrukere. Her vil vi inn, og vise at vi kan tilby informasjon om rettigheter for barn med lese- og skrivevansker i skolen.

Innholdsfortegnelse

Forord s. 2

Sammendrag s. 2

Innholdsfortegnelse s. 3

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet/Målsetting s. 3

Kap 2. Prosjektgjennomføring/Metode s. 3

Kap 3. Resultater og resultatvurdering s. 7

Kap 4. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer s. 8

Referanser/Litteratur s. 9

Vedlegg 1 (e-post korrespondanse med EXTRA-stiftelsen) s. 10

Vedlegg 2 (plakat om temakveld) s. 11

Vedlegg 2 (plakat om temakveld) s. 12

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet/Målsetting

Dysleksi er en språkvanske. Det i seg selv kan gjøre det vanskelig for mennesker med dysleksi å orientere seg i rettighetene sine. Hvis man i tillegg til å ha dysleksi skal orientere seg i rettighetene sine på et språk som ikke er ens eget morsmål, blir dette enda vanskeligere. Dysleki og tospråklighet er et tema det har vært lite oppmerksomhet på. En rekke problemstillinger er kartlagt og anerkjent, men løsningene er enda få. Grunnene til dette er selvsagt mange og komplekse. En viktig grunn er nok at diagnostiseringen av mennesker med lese- og skrivevansker er langt mer komplisert når det er grunn til å mistenke at vansken kan skyldes manglende språkopplæring.

Når et barn i grunnskolen begynner å falle etter i leseundervisningen og mistanken om dysleksi begynner å gjøre seg gjeldende, kastes umiddelbart foreldrene inn i et uoversiktelig informasjonsvelde som de fleste er helt uforberedt på.

Målsetting: Å tilby hjelp til barn med minoritetsbakgrunn og lese- og skrivevansker, gjennom å gjøre informasjon tilgjengelig for deres foreldre, på de mest talte språkene i norge utenom norsk. Å skape et ressursnettverk for foreldrene og barna selv på lik linje med den hjelpen norske foreldre har, men som mange frykter å delta i grunnet språkbarrierer.

Målgruppe: Mennesker med lite eller ingen norskkunnskap som har barn med dysleksi i norsk skole.

Kap 2. Prosjektgjennomføring/Metode

Første fase - å danne en prosjektgruppe

Dysleksi Norge dannet en prosjektgruppe i startfasen av dette prosjektet. Den bestod av:

Prosjektleder: Caroline Solem

Fra Dysleksi Norge: Saima Durrani (kontormedarbeider), Laila Johnson (Dysleksi Vetfold), Turid Sandbakken (Dysleksi Oslo) og Whyn Lam (Minoritetsspråkliges Ressursnettverk).

Prosjektgruppen hadde svært ulike erfaringer. Etter et første møte avtalte vi en foreløpig arbeidsfordeling der prosjektleder startet å forfatte brosjyren. Flere av prosjektgruppens medlemmer frafalt av ulike grunner i løpet av prosjektperioden. Prosjektleder påtok seg de løpende arbeidsoppgavene, som aldri ble så omfattende at det ble nødvendig å sette opp en ny prosjektgruppe.

Andre fase - å forfatte den norske oversettelsen

I andre fase av prosjektet startet arbeidet med den norske oversettelsen. Informasjonen skulle formidles på en enkel måte, og være nyansert nok til å egne seg til oversettelse. Det er laget flere veiledere om dette med gode tips til hvordan man bør skrive.

Rettigheter for barn i grunnskolen er et tema vi i Dysleksi Norge kan mye om fra før.

Tredje fase - velge oversettere og språk

I tredje fase ble det nødvendig å orientere seg i hva de ulike yrkestitlene betyr for å sikre høyest mulig kompetanse (tolker, translatører, statsautoriserte, etc.) Dette viste seg å være omfattende, og problemstillingene ble krevende å løse. Blant oversettere og tolker finnes en hierarkisk modell der titler er kvalitetstemplet. En statsautorisert translatør er det høyeste utdanningsnivået innen dette, mens for eksempel enn tolk har en lavere utdanning.

Hvilke språk? Det var heller ingen selvsagt utvelging av språk. Det er ikke nødvendigvis så enkelt som at de 9 mest talte språkene i Norge utenom norsk er de mest hensiktsmessige å oversette til. Det er det flere grunner til. En grunn er at enkelte språkgrupper raskt lærer seg norsk, og har et mindre behov for hjelp på eget morsmål enn andre grupper. En annen grunn er at enkelte språk tales i mange land og derfor treffer mange språkgrupper. Dette gjelder særlig spansk og fransk, som fortsatt tales av mange språkgrupper grunnet tidligere kolonisering etc. Vi lærte av erfaringene MIR (Minoritetsspråkliges ressursnettverk) har gjort seg i oversettelsesarbeid, og vi fikk gode råd av Sosial- og heledirektoratet.

I prosjektsøknaden skisserte vi å oversette til 10 språk. Vi budsjetterte med 10 000 kr per språk. Det er realistisk for oversettelser opptil 4000 ord. Vi har jobbet mye med teksten for å forsikre oss om at den skal bli lettfattelig og egnet for brukergruppen. Noen rettigheter følte vi det nødvendig å gå mer i detalj på enn hva vi normalt har gjort tidligere, da betingelsene for å forstå rettigheter er ulike fra språk til språk. Brosjyren vår endte dermed opp på 4800 ord. Vi så oss nødt til å vurdere å kutte ned til 9 språk, og forhørte oss med Extrastiftelsen v/Jan Gulbrandsen om dette per e-post. Vi fikk tilbakemelding om at det var OK, se vedlegg 1.

Etter å ha vært i dialog med MIR (minoritetsspråkliges ressursnettverk), IMDI (Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet) og Sosial- og helsedirektoratet (som har lang

erfaring med oversettelsesarbeid), falt vi ned på følgende 10 språk:

1. Polsk
2. Spansk
3. Urdu
4. Engelsk
5. Russisk
6. Somali
7. Tyrkisk
8. Fransk
9. Tamil
10. Nordsamisk

Det er flere hensyn å ta her. Blant annet er det sånn at det ikke finnes statsautoriserte translatører for alle disse språkene. Anbefalingene vi har fått, har vært å konsentrere oss mest om de språkene der vi vet at vi kan få gode oversettelser.

Vi valgte derfor ut den nordsamiske oversettelsen. Et hensyn vi har vært nødt til å ta, er ikke bare hvor mange som har et språk som morsmål. Det er også viktig å spørre seg om mennesker som snakker et språk har det som deres eneste språk, og hvor sannsynlig det er at de har et kontaktnettverk rundt seg som også kan hjelpe. Vi opplever at de samiske foreldrene i de fleste tilfeller forstår norsk, i hvert fall muntlig. Vi opplever også at de fleste samiske barn også går på samisk skole, som dermed tilbyr hjelp både til foreldrene og barna på samisk. I tillegg tilbyr Sametinget hjelp til foreldre gjennom flere prosjekter om lese- og skrivevansker og lese- og skrivehjelp.

Fjerde fase - samarbeidet med oversetterne

Våre utvalgte tolker og translatører har vært helt fantastiske gjennom dette prosjektet. De har tilsynelatende funnet prosjektet interessant, og vi har hatt en hyppig dialog gjennom hele prosjektet. Noen av oversetterne hadde problemer med oversettelsen av ord og termer som gikk igjen i brosjyren. F.eks. er det ikke alle land som har anerkjent dysleksi som diagnose, og følgelig eksisterer det ikke noe ord for dysleksi på spåket. Videre var det en del forvaltningsmessige termer som ikke hadde fullgode erstaningsord på det enkelte språk, eks: enkeltvedtak, videregående skole, fylkeskommune, etc.

Vi hadde også en del tekniske problemer med språkene som ikke benytter seg av det latinske alfabet; tamil og urdu. De tekniske problemene med disse språkene var så omfattende, at de 2 brosjyrene ble kraftig forsinket. Programvare som benyttes til brojyreproduksjon er rett og slett ikke kompatibelt med disse språkene. Ulike adobe-programmer og Office-programvare manglet vesentlig koding og fonter som kunne brukes. Vi forsøkte både å kjøpe eksterne fonter, samt kompabilitetsprogramvare, men ingenting

fungerte. Det endte med at vi rett og slett ba om pdf-filer fra oversetterne, og la teksten inn som bilder i adobe, fremfor tekst.

Femte fase - Møtevirksomhet/informasjonsspredning

Ifølge prosjektbeskrivelsen skulle vi gjennomføre temakvelder og invitere personer i målgruppen. Det var også svært viktig for prosjektet med pressedekning, og fokus på et alvorlig samfunnsproblem som til nå ikke har vært mye oppe i media.

Første temakvelden skulle arrangeres 01. oktober. Temaene for møtet var:

- Hva er dysleksi?
- Hvem er Dysleksi Norge?
- Hvor viktig er språk for å kunne delta i samfunnet?

Til temakvelden skulle prosjektleder holde innlegg om de to første punktene, mens seniorrådgiver Binh Nguyen fra IMDI (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet) var engasjert for å forelese om det siste punktet:

- Hvor viktig er språk for å kunne delta i samfunnet?

Møtet ble markedsført via våre nettsider, vår facebook-side, og twitter. Det ble sendt ut e-post med informasjon til alle Oslo-skolene og NAV-kontorer, med en oppfordring om å videreformidle informasjon til de det kunne være aktuelt for. Det ble laget plakater og flyere, plakatene ble hengt opp i sentrum, og flyere ble delt ut. (Se vedlegg 1 og 2).

Til tross for alle markedsføringstiltakene i forkant var det dessverre ingen som kom til møtet. Det er det mange grunner til, som vi ikke var velinformert om da.

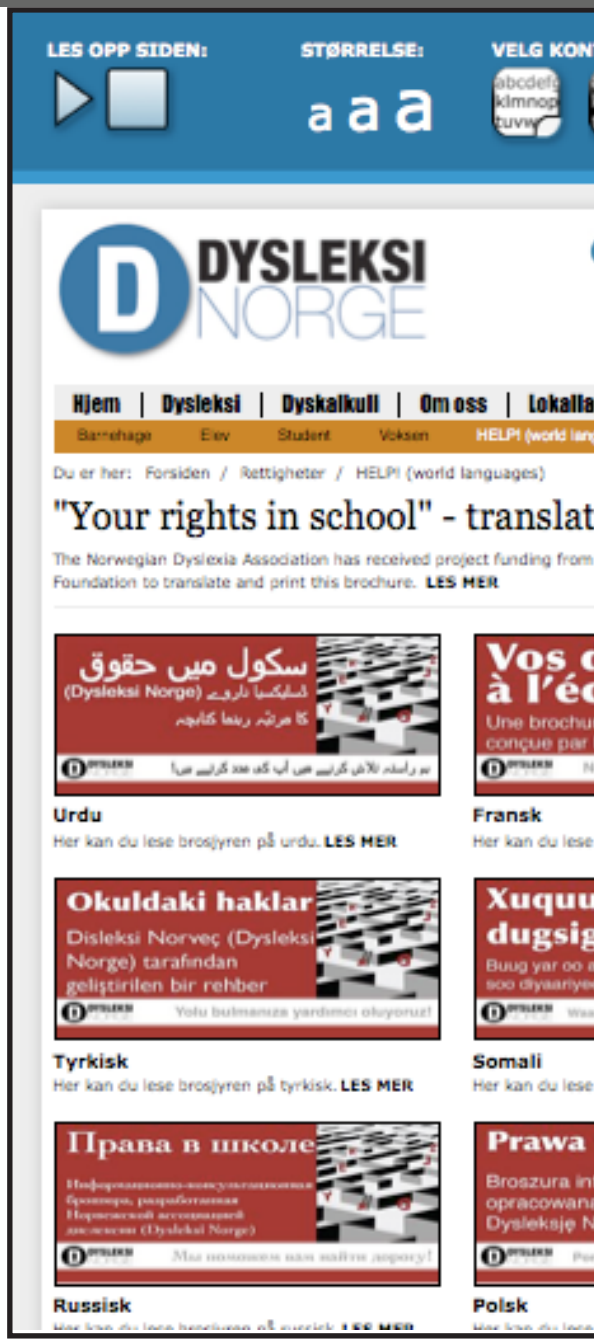
Prosjektleder ble sittende og prate med seniorrådgiver Binh Nguyen om prosjektet. Hun delte sine erfaringer og kom med nyttige råd for videre drift av prosjektet. Det kom frem at den typen møter som vi hadde arrangert, som regel har svært store problemer med å nå frem. Hun mente at for å få oppmøte til denne typen kurs måtte man kjenne brukerne personlig, og bruke mye tid på å ringe personlig hjem til folk, og nærmest overtale dem til å komme. Vi var skjønt enige om at det var langt mer hensiktsmessig for meg å arbeide med å skaffe kontakter, og å dra dit målgruppen er, istedenfor å få målgruppen til å komme til meg.

Prosjektleder ble derfor påmeldt dagskonferansen “Møteplassen 2010” - en dialogkonferanse om organisasjoners kontakt med minoritetsgrupper. I tillegg til å knytte kontakter med mange minoritesorganisasjoner, lærte prosjektleder mye om hva som skal til for at en norsk tradisjonell hjelpeorganisasjon skal være inkluderende og åpen for minoriteter. Denne kunnkapen vil vi bruke aktivt i organisasjonen. En minoritetsorganisasjon utpeket seg som potensiell samarbeidspartner, Somalisk Kvinneforening. De har hatt et informasjonsprosjekt med Diabetesforbundet, der de sørget for dialog med brukerne i forkant av møtet, og dermed oppmøte på en temakveld om diabetes. På temakvelden ble det informert om diabetes, og de hadde en

simultanoversetter. Vi diskuterte et eventuelt samarbeid videre, og mulighetene så gode ut for at det kan skje.

Sjette fase - opptrykk og spredning av brosjyrene

Som beskrevet var det ulike utfordringer knyttet til å teknisk plassere tekst inn i brosjyrene. Prosjektleder har typografi/design-kompetanse, så vi hadde ikke behov for å sette bort den jobben. Det ser vi i ettertid at har vært svært lønnsomt. Det var veldig ulikt hvor lang tid oversetterne brukte, og hvor komplisert selve oversettelsene var.
Vi hadde derfor tett dialog underveis. Prosjektleder plasserte tekstfilene inn i brosjyredesignet med tilhørende illustrasjoner, for så å sende det tilbake for korrektur. Samtlige oversettere benyttet seg av denne muligheten, og sendte over en rekke endringer. Der vi hadde anledning til det, fikk vi brosjyren lest av noen med det språkets kompetanse, for en uavhengig vurdering.



En brosjyre kom svært negativt ut av den uavhengige vurderingen; den engelske. Oversettelsen bar preg av å være svært direkte oversatt, så vi ba om en ny utgave. Til tross for gjentatte lovnader om at denne skulle komme, fikk vi den aldri tilsendt. Da det var gått så lang tid ut i året, valgte vi å oversette den engelske brosjyren selv, fremfor å bruke tid på å finne en ny oversetter og begynne på nytt.

Brosjyrene har vi trykket på vår egen kopimaskin. Dysleksi Norge har en ganske god kopimaskin der man kan trykke opp hefter av et profesjonelt utseende. Det var også taktiske grunner til at vi valgte det fremfor et trykkeri. Ifølge MIR er det svært uforutsigbart hvilke språk som er mest ettertraktede. Det var derfor viktig for oss å kunne behovsprøve opplagets antall. Dersom man trykker opp brosjyrer hos et trykkeri vil startutgiften være så høy at det vil være svært ulønnsomt å trykke opp flere små opplag.

Vi startet med å trykke opp 50 eksemplarer av hver brosjyre. Deretter trykket vi underveis opp flere brosjyrer når det begynte å gå tomt.

Kap 3. Resultater og resultatvurdering

Brojyren er produsert på 9 språk, 10 hvis vi regner med den norske. Brojyren er trykket opp på vår egen kopimaskin. Vi har fått gode tilbakemeldinger på brosjyrens oversiktelighet.

Brosjyren ligger også tilgjengelig på vår nettside, under egen URL:

http://www.dysleksinorge.no/world-languages/

Resultater:

- Vi har trykket opp brosjyren på 10 forskjellige språk (inkludert norsk)
- Vi har tilgjengeliggjort brosjyren på Internett
- Vi har etablert kontakt med en rekke minoritetsorganisasjoner
- Vi har lært mye om kommunkasjon med målgruppen

Resultatvurdering

Dysleksi Norge er fornøyde med de resultatene prosjektet har gitt oss. Dysleksi Norge hadde liten erfaring og kunnskap om hva som var spesielle utfordringer for denne gruppen.

Vi forstod ikke at målet om å skape et ressursnettverk gjennom å invitere til temakvelder var urealistisk. Nå sitter vi med en langt større forståelse for hva som skal til, og hvordan vi bør jobbe for å være en inkluderende organisasjon.

Prosjektleder har også stor tro på potensielle fremtidige prosjekter med minoritetsorganisasjoner. I alle fora vi har vært underveis i prosjektet har vi blitt møtt med entusiasme om dette. Alle organisasjonene vi har vært i kontakt med har ment at dette er svært viktig informasjon, også fra de landene der dysleksi ikke er anerkjent som diagnose.

Kap 4. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

Prosjektleder anser dette prosjektet som svært vellykket. Vi har produsert gode brosjyrer, og lært mye om hvordan vi skal gå frem til å nå målgruppen. Vi har ikke lyktes med å ha faste temakvelder, men det blekner mot det vi har lært om hvordan dette bør jobbes med fremover.

Vi ønsker å arbeide videre med å knytte kontakter som kan hjelpe oss med å få informasjonen ut. Vi ønsker også å arbeide mer med pressedekning av situasjonen for minoritetsspråklige med språkvansker. Det er aktuelt for oss å oppdatere brosjyren med ytterligere informasjon om f.eks. muligheter. Dette må ses i sammenheng med eventuelle innvilgede prosjektmidler. Det er flere intsanser som gir støtte til prosjekter som har har til hensikt å støtte integrering. Det er også et langsiktig mål for oss å etablere landsdekkende kontaktpersoner for hvert språk. Per dags dato har vi ingen muligheter for å hjelpe målgruppen utover den informasjonen vi har i brosjyren. Det hadde vært svært bra om vi klarte å rekruttere tillitsvalgte med språkkompetanse innen disse språkene. Da kunne de vært oppført som najonale kontaktpersoner for mennesker som behøver hjelp og å prate med noen på sitt eget morsmål.

Vi vil også gå i dialog med biblioteker. Minoritetsspråklige er statistikkmessige hyppige bibliotekbrukere. Flere biblioteker gjør store prosjekter for å nå de minoritetsspråklige. Her vil vi inn, og vise at vi kan tilby informasjon om rettigheter for barn med lese- og skrivevansker i skolen.

Referanser/Litteratur

Dysleksi Norge har vært i kontakt med flere instanser med innsikt i temaet i dette prosjektet:

Instanser:

IMDI (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet)

MIR (Minoritetsspråkliges ressursnettverk)

Sosial og Helsedirektoratet

Litteratur/Internett:

www.lovdata.no

“Når du trenger tolk”, veileder for kjøp av tolketjenester i offentlige virksomheter, IMDI (ikke datert)

“Skriv lettlest - enkel formgivning”, lettlest veileder for statlige etater og grafiske bedrifter, Statens informasjonstjeneste (2000)

Vedlegg

1: Informasjonsplakat temamøte 01. oktober

2: Informasjonsflyer temamøte 01.oktober

3: Maildialog ang. redusering til 9 språk

DYSLEKSI OG MANGFOLD

Er du tospråklig?

Har ditt barn lese- og skrivevansker?

Har DU lese- og skrivevansker?

Synes du det er vanskelig å hjelpe ditt barn med leksene?

Vet du hva dysleksi er?

DYSLEKSI NORGE
for alle med lese- og skrivevansker

Vi inviterer deg herved til temakveld om dysleksi:

Hvor? Dysleksi Norges kontorer, Youngstorget
(inn Operapassasjen fra torget, første dør på høyre side, 7 etg)

Når? Onsdag 20. oktober
klokken 17.45 til 20.00



Ragna M. Grønstad

Gratis
Enkel servering

Si gjerne ifra om du kommer, eller bare kom innom: caroline@dysleksiforbundet.no

Program

18.00 – 18.30:	Hva er dysleksi, og hvem er Dysleksi Norge?
18.30 – 19.00:	Hva gjør IMDI for å styrke norskopplæringen? v/Binh Nguyen
19.00 – 19.15:	*Pause*
19.15 – 20.00:	Diskusjon
	Hva slags hjelp hadde vært nyttig for deg? På hvilken måte kan vi som forbund bistå? Trengs det et eget fora for tospråklige foreldre, eller er utfordringene de samme for alle foreldre?

NB! Innleggene og diskusjonen vil foregå på norsk!

ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering

Prosjektet er finansiert med EXTRA-midler fra Helse og Rehabilitering